

Infrastrukturdepartementet
i.remissvar@regeringskansliet.se

Promemorian Särskilt investeringsutrymme för elnätsverksamhet

I2020/00462/E

Konkurrensverket har i uppdrag att verka för en effektiv konkurrens i privat och offentlig verksamhet samt en effektiv offentlig upphandling till nytta för det allmänna och marknadens aktörer.

Sammanfattning

- Konkurrensverket avstyrker förslaget om ett särskilt investeringsutrymme för elnätsverksamhet.
- Om förslaget ändå genomförs, och önskvärd effekt på investeringar ska kunna uppnås, bör föreslagen gräns på minst en procent av kapitalbasen för att tilldelas särskilt investeringsutrymme höjas väsentligt. Vidare måste det preciseras vad som innefattas i begreppet kapitalbas.
- Om förslaget genomförs anser Konkurrensverket vidare att ytterligare intäktsramar, i enlighet med elnätsregleringens allmänna principer, enbart ska få utnyttjas för investeringar i den redovisningsenhet som har genererat utrymmet.

Övergripande synpunkter på förslaget och dess bakgrund

I promemorian lämnas förslag om att elnätsföretag ska kunna använda outnyttjade intäktsramar från tillsynsperioden 2012–2015 under ytterligare två tillsynsperioder, nuvarande (2020–2023) och även nästkommande tillsynsperiod (2024–2027). Möjlighet fanns enligt gällande regelverk att ta ut aktuella outnyttjade intäktsramar från 2012–2015 under tillsynsperioden 2016–2019.

Konkurrensverket anser inte att det framkommit några egentliga skäl för förslaget att "skapa särskilda drivkrafter för elnätsföretag att göra investeringar som ökar kapaciteten i näten". Det framgår inte heller vilka särskilda drivkrafter som avses uppnås jämfört de som redan finns i existerande elnätsreglering. Ett elnätsföretag är som koncessionsinnehavare redan i dag skyldigt att utveckla och investera

Adress 103 85 Stockholm
Besöksadress Ringvägen 100
Telefon 08-7001600
konkurrensverket@kkv.se

tillräckligt i sitt elnät och elnätsföretag får alltid täckning för samtliga kostnader inom gällande reglering. Det finns dessutom en nyligen införd lag (SFS 2020:73) med innebörden att elnätsföretagen inte får föra över utnyttjat intäktsutrymme just från tillsynsperioden 2012–2015 in i perioden för 2020–2023. Även om det skulle finnas behov av att väsentligt öka kapaciteten i elnäten finns det i promemorian inga övertygande förklaringar till varför gällande elnätsreglering och särskilt principerna för att utnyttja äldre intäktsramar måste ändras på förslaget sätt.

Förslaget innebär en betydande inkomstöverföring från konsumentkollektivet till elnätsföretagen. Enligt beräkningar gjorda av Energimarknadsinspektionen, Ei, kommer elnätsföretagen sammantaget att kunna ta ut ytterligare 30–40 miljarder kronor i höjda elnätstariffer om förslaget genomförs. Eftersom nuvarande reglering täcker elnätsföretagens samtliga kostnader för investeringar kommer förslaget att leda till en motsvarande omotiverad ökning av företagets vinster.

Sammanfattningsvis avstyrker Konkurrensverket ett genomförande av förslaget om ett särskilt investeringsutrymme för elnätsverksamhet. Elnätsföretagen har enligt elnätsregleringen haft möjlighet att utnyttja utnyttjade intäktsramar från aktuell tillsynsperiod. En nyligen införd lag har dessutom till syfte att förhindra just vad som nu föreslås, så motivet till och logiken med förslaget är svår att följa. Konkurrensverket anser vidare att elnätsföretagen redan i sina koncessionsvillkor har ett ansvar att säkerställa nödvändiga investeringar i elnätet och att intäktsramarna i den gällande elnätsreglering ger dem full kompensation för samtliga kostnader, inklusive skälig riskkompensation. I promemorian redovisas inga övertygande förklaringar till varför gällande elnätsreglering och principerna för att utnyttja äldre intäktsramar måste ändras. Förslaget innebär vidare en betydande och omotiverad inkomstöverföring från konsumentkollektivet till elnätsföretagen genom möjlighet till höjda elnätsavgifter.

Även om förslaget av ovan redovisade skäl avstyrks av Konkurrensverket lämnas följande synpunkter på några särskilda delar av förslaget för det fall förslaget ändå i någon form genomförs.

Konkurrensverkets synpunkter på några särskilda delar av förslaget

1-procentsregeln medför inga incitament till utökade investeringar

I förslaget anges bland annat som villkor för att kunna ansöka om att få använda utnyttjade intäktsramar att de särskilda investeringarna ska uppgå till minst en procent av företagets kapitalbas. Enligt uppgifter från Ei är den planerade investeringsnivån under gällande tillsynsperiod hos elnätsföretagen i genomsnitt 3,6 procent årligen. Kravet för att utnyttja det särskilda investeringsutrymmet är således så lågt ställt att investeringarna kommer att rymmas inom företagets nuvarande investeringsnivå. Förslaget kommer därmed inte att leda till de investeringar som

anges som skäl för förslaget. Om förslaget ska genomföras och önskvärd effekt ska kunna uppnås bör denna gräns således höjas väsentligt.

I detta sammanhang bör också uppmärksammas att det sedan länge råder osäkerhet kring den närmare definitionen av begreppet "kapitalbas", i såväl ellagen som övriga förordningar och föreskrifter inom området. Avser det tillgångarnas fulla nuanskaffningsvärde eller avser det värdet efter avskrivningar (det åldersjusterade nuanskaffningsvärdet)? I fallet med 1-procentskravet spelar detta en avgörande roll för när utnyttjade medel ska få användas, eftersom det fulla nuanskaffningsvärdet för de flesta elnät synes vara minst dubbelt så stort som det åldersjusterade värdet. Begreppet kapitalbas bör därför preciseras om ett krav för att utnyttja det särskilda investeringsutrymmet kopplas till storleken på elnätsföretagens kapitalbas.

Fördelning av det särskilda investeringsutrymmet på redovisningsenheter

Elnätsregleringen, inklusive beslut om exempelvis nätkoncessioner och intäktsramar, bygger allmänt på att landets elnät är uppdelat i ett antal åtskilda redovisningsenheter. Samtliga beslut om koncession, tillåten intäktsram etc. gäller för respektive redovisningsenhet. Ett elnätsföretag som har flera redovisningsenheter har dock möjlighet att under vissa förutsättningar samredovisa flera redovisningsenheter.

Enligt förslaget om särskilt investeringsutrymme ska elnätsföretag med flera redovisningsenheter fritt kunna välja hur beviljade utökade intäktsramar (för respektive redovisningsenhet) utnyttjas för investeringar inom olika redovisningsenheter. Om förslaget skulle genomföras anser Konkurrensverket att ytterligare intäktsramar, i enlighet med elnätsregleringens allmänna principer, enbart ska få utnyttjas för investeringar i den redovisningsenhet som har genererat utrymmet. Ett utnyttjande av en utökad intäktsram påverkar direkt nättarifferna för kunderna i det nätområde som elnätsföretaget väljer utifrån egna företagsmässiga överväganden. Därmed riskerar kunder i olika områden att drabbas olika och helt utan koppling till de faktiska lokala elnätsförhållandena. Föreslagen full frihet för elnätsföretag att disponera utökade intäktsramar synes särskilt olämplig i de fall redovisningsenheterna inte sen tidigare samredovisas.

Detta yttrande har beslutats av generaldirektören. Föredragande har varit konkurrensrådet Stig-Arne Ankner.

Rikard Jermsten